

**Монгол Улсын Засгийн газрын
үйл ажиллагааны хөтөлбөр,
ирэх жилүүдийн хөгжлийн
зорилтын талаар**

Монгол Улсын Засгийн газар
Улаанбаатар 2008

Яагаад бид ҮАХ боловсруулдаг вэ

- Монгол улсын Үндсэн хуулийн 25 дугаар зүйлийн 1-ын 7 дахь заалтаас:
- УИХ, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, улсын төсөв, түүний гүйцэтгэлийн тайланг батлах онцгой бүрэн эрхтэй.
- Засгийн газрын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 7 дахь заалтаас:
- Засгийн газар үйл ажиллагааныхаа хөтөлбөрийн төслийг өөрийн бүрэн эрх эхэлснээс хойш 60 хоногийн доторУИХ-д өргөн мэдүүлнэ.

ҮАХ-т ямар асуудлуудыг багтаадаг вэ

- Монгол улс 1992 онд шинэ Үндсэн хуулиа баталснаас хойш Засгийн газраа УИХ-аас байгуулж, үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг баталж байхаар тогтсон.
- Үйл ажиллагааны хөтөлбөрт дараагийн 4 жилд Засгийн газраас авч хэрэгжүүлэх гол бодлогын зорилт, үндсэн арга хэмжээг тусгаж ирсэн.

Монгол улсын хөгжлийн түвшин 2005 онд

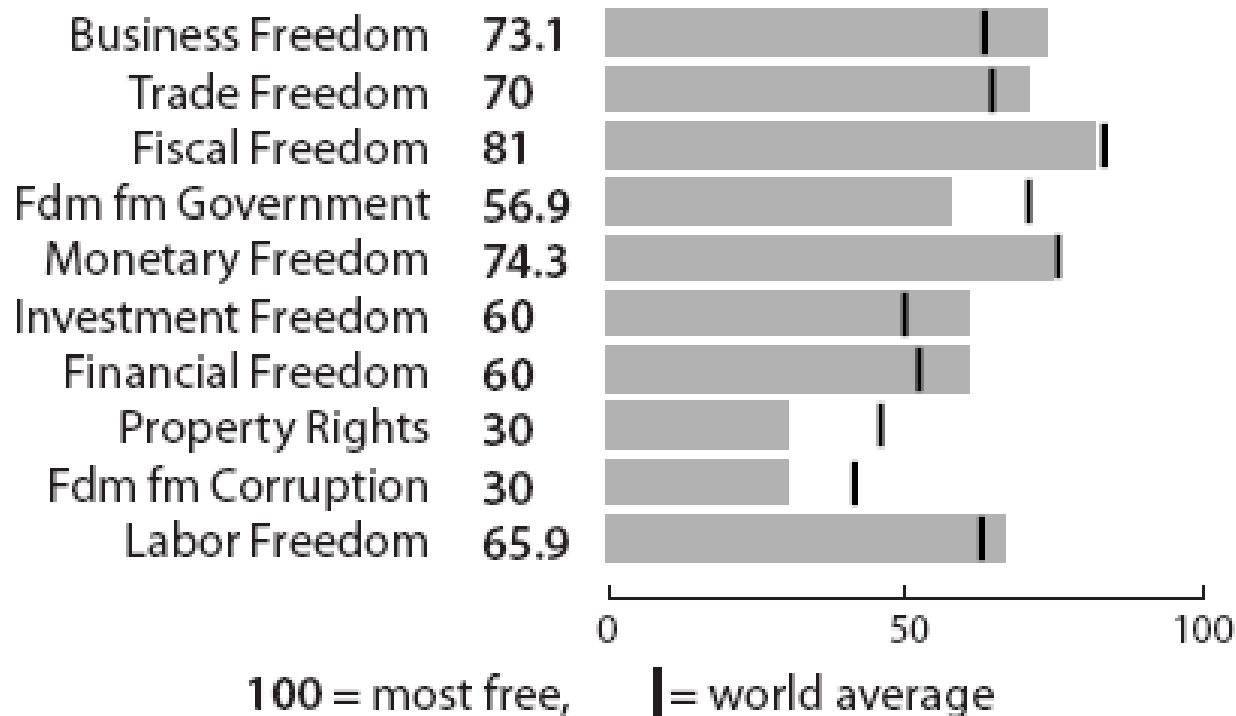
- Нэг хүнд ногдох орлого 950 ам доллар
- Ажилгүйдлийн түвшин
- Ядуурлын түвшин 36 хувь
- Өрсөлдөх чадварын хувьд 64 дүгээрт
- Бизнесийн орчны хувьд 61 дүгээрт
- Эдийн засгийн эрх чөлөөний хувьд 50 дугаарт
- Хэвлэлийн эрх чөлөөний хувьд 86 дугаарт
- Инновацийн чадавхийн хувьд 69 дүгээрт
- Хүний хөгжлийн индексийн хувьд 114 дүгээрт
- Ил тод байдлын хувьд
- Дундаж наслалт 65 нас

Монгол улс өнөөдөр хөгжлөөрөө ямар түвшинд яваа вэ **2007** оны дүн

- ДНБ-ний хэмжээгээр 150 дугаарт,
- Нэг хүнд ногдох ДНБ-ний хэмжээгээр 129-рт,
- Хүний хөгжлийн үзүүлэлтээр 114 дугаарт,
- Бизнес, хөрөнгө оруулалтын орчны үзүүлэлтээр 58 дугаарт,
- Ложистик сүлжээний үзүүлэлтээр 136-рт,
- Эдийн засгийн эрх чөлөөгөөр 78-рт,
- Хэвлэлийн эрх чөлөөгөөр 74-рт, Ази тивд 6-рт,
- Авилгалын индексээр 102-рт тус тус багтаж байна.

Эдийн засгийн эрх чөлөө 2007 онд

MONGOLIA'S TEN ECONOMIC FREEDOMS

- Эдийн засгийн эрх чөлөөгөөр дэлхийд 78 дугаарт, Азийн 30 орнуудаас 11 дүгээрт,

Бизнес эрхлэлтийн орчин 2008 онд

MONGOLIA		East Asia & Pacific		GNI per capita (US\$)		880	
Ease of doing business (rank)	52	Low income		Population (m)		2.6	
Starting a business (rank)	62	Registering property (rank)	18	Trading across borders (rank)		168	
Procedures (number)	8	Procedures (number)	5	Documents to export (number)		10	
Time (days)	20	Time (days)	11	Time to export (days)		58	
Cost (% of income per capita)	4.3	Cost (% of property value)	2.2	Cost to export (US\$ per container)		1,807	
Minimum capital (% of income per capita)	96.3			Documents to import (number)		10	
		Getting credit (rank)	68	Time to import (days)		59	
Dealing with licenses (rank)	43	Strength of legal rights index (0–10)	5	Cost to import (US\$ per container)		3,197	
Procedures (number)	21	Depth of credit information index (0–6)	3				
Time (days)	126	Public registry coverage (% of adults)	9.5	Enforcing contracts (rank)		27	
Cost (% of income per capita)	15.7	Private bureau coverage (% of adults)	0.0	Procedures (number)		32	
				Time (days)		314	
Employing workers (rank)	64	Protecting investors (rank)	19	Cost (% of claim)		26.1	
Difficulty of hiring index (0–100)	22	Extent of disclosure index (0–10)	5				
Rigidity of hours index (0–100)	80	Extent of director liability index (0–10)	8	Closing a business (rank)		115	
Difficulty of firing index (0–100)	0	Ease of shareholder suits index (0–10)	6	Time (years)		4.0	
Rigidity of employment index (0–100)	34	Strength of investor protection index (0–10)	6.3	Cost (% of estate)		8	
Nonwage labor cost (% of salary)	20			Recovery rate (cents on the dollar)		20.1	
Firing cost (weeks of salary)	9	Paying taxes (rank)	90				
		Payments (number per year)	42				
		Time (hours per year)	204				
		Total tax rate (% of profit)	38.4				

Тэгэхлээр цаашид Монгол улс, хаана хүрэхийг зорьж байгаа вэ

- Эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх,
- Хүн ам, өрхийн орлогын түвшин,
- Ажил эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх,
- Төрийн удирдлагын чанар, үр ашиг,
- Хүний амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах, Үндсэн хуульд заасан эрүүл, аюулгүй амьдрах эрхээ эдлэх,
- Иргэд ядуу, зүдүү бус харин дэлхийн дундаж амьжиргаатай улс орны иргэдийн түвшинд амьдрахыг хүсэж байна.

Энэ түвшинд хүрэхийн тулд тэргүүлэх чиглэл, зорилтоо тодорхойлсон:

- Ашигт малтмалын салбарын хөгжил,
- Үйлдвэржүүлэлт ба эдийн засгийн төрөлжилт,
- Мал аж ахуй, газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлж, хүнсний дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангах,
- Иргэн бүр эрүүл, боловсролтой, ажилтай орлоготой байх нөхцлийг бүрдүүлэх,
- Мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх,
- Төрийн удирдлагын ил тод, нээлттэй, шуурхай, хариуцлагатай байдал хангаж, бэхжүүлэх,

Бидэнд ямар боломж, нөхцөл байгаа вэ

- Ашигт малтмалын батлагдсан болон хараахан батлагаажаагүй арвин их нөөц,
- Ажил эрхлээгүй байгаа, хөдөлмөрийн чадвартай хүн амын нөөц,
- Хөдөлмөрийн бүтээмж харьцангуй өндөртэй залуучуудын эзлэх хувийн жин,
- Томоохон хэрэглэгч зах зээлийн дэргэд ойр оршиж байгаа харьцангуй давуу тал,
- Монгол улсад хөрөнгө оруулж, хамтран ажиллах хүсэл эрмэлзлэлтэй хөрөнгө оруулагчид,
- Шилжилтийн 18 жилийн туршид хуримтлуулсан туршлага, гаргаж байсан алдааны сургамж г.м.

Ямар арга замаар зорилтоо хэрэгжүүлэх вэ

Өндөр зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд бидэнд дутагдаж байгаа зүйлийг нөхөх, бий болгох арга замыг сонгох. Үүнд:

- Нөөц баялагийн менежмент,
- Хөрөнгө, санхүүгийн нөөцийн менежмент,
- Хүний нөөцийн менежмент,
- Газрын менежмент,
- Төслийн удирдлага зэрэг менежментийг нэвтрүүлэх, хэрэгжүүлэх замаар зорилтоо биелүүлнэ.

Хөгжлийн ямар арга, хэрэгслэлийг бид ашиглах вэ,

- *Санхүүгийн зах зээл: Мөнгөний ба хөрөнгийн зах зээл*
- *Хөдөлмөрийн зах зээл*
- *Түүхий эдийн зах зээл*
- *Техник технологи, мэдээллийн зах зээл*
- *Мэдлэг ухаан, инновацийн зах зээл*

Засгийн газрын зорилго уу, ард иргэдийн зорилго уу,

- Урьд жилүүдэд ҮАХ-т зөвхөн Засгийн газрын зорилт түлхүү тусгагдаж ирсэн дутагдалтай талыг давтахгүй байх үүднээс иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн санал бодлыг нилээд хэмжээгээр тусган боловсруулсан.
- Нээлттэй хаалган өдрөөр олон тооны иргэд санал бодлоо бичгээр ирүүлсэн.
- Иргэдийн амьдралын чанарыг сайжруулах явдалыг нэн тэргүүний, анхаарлын төвд байх зорилт гэж үзсэн.
- Хэрэгжүүлэх явцдаа иргэний нийгмийн байгууллагуудтай нягт хамтран ажиллах механизмыг бий болгохоор хөтөлбөрт тусгасан.

Хувийн хэвшлийнхэн юу хүсэж байгаа вэ,

- Хөтөлбөрийн төслийг боловсруулахын өмнө МҮХАҮТ, МАОЭНХолбоо зэрэг хувийн хэвшлийн төлөөлөл болон МҮЭ-ийн саналыг авч судалсан.
- Эдийн засгийн хөгжил, дэд бүтцийн хөгжил, иргэний нийгмийн оролцоо зэрэг бүлэгт эдгээр байгууллагын саналыг түлхүү тусгасан.
- Хэрэгжилтийн явцад хувийн хэвшлийн хөрөнгийн оролцоог 30 хувиас доошгүй байлгах бодлого, зарчмыг баримтална.

Бодлогын уялдаа

Parliament

Үндэсний хөгжлийн
Цогц бодлого

Мянганы хөгжлийн
зорилт

Засгийн
газрын
хөтөлбөр

Government

Эдийн засаг, нийгмийн
хөгжлийн үндсэн чиглэл

Төсвийн дунд хугацааны
мэдэгдэл

Хөрөнгө оруулалтын
хөтөлбөр

Зээл тусламжийн
дунд хугацааны
хөтөлбөр

Хөгжлийн
хамтын
ажиллагааны
стратеги

Жилийн
төсөв

Жилийн үндсэн чиглэлийн
арга хэмжээний төлөвлөгөө

Тухайн жилд
авах зээл,
тусламжийн
төлөвлөгөө

Хандивлагчдын
уулзалт

Урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой нийцэж байгаа юу,

- УИХ-аас 2008 оны эхээр батлан гаргасан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлогын эхний үе шат нь 2015 онд хэрэгжихээр тооцогдсон.
- ҮАХ-ийн үндсэн гол зорилтууд нь ҮХЦ-ын 1 дүгээр үе шатны зорилтыг хангахад нэгэн зэрэг чиглэгдэж байгаа. ҮХЦБ, МХЗ, ЗГҮАХ нь тус тусдаа хэрэгжих бодлого биш юм.
- Монгол улсын Мянганы хөгжлийн зорилтын үзүүлэлтүүдийг 2012 оны түвшинд хангахыг зорилт болгосон.

ҮАХ-ийн зорилт нь түншлэгчдийн үйл ажиллагаатай хэрхэн уялдах вэ,

- Засгийн газраас ОУБ, түншлэгчидтэйгээ байгуулсан хамтын ажиллагааны гэрээ, хэлэлцээрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Үүний тулд ҮАХ-т тусгагдсан тухайн чиглэл, салбар тус бүрийн зорилтыг хэрхэн уялдуулж, хэрэгжүүлэх арга замын талаар түншлэгч тус бүртэйгээ харилцан зөвлөлдөж, ярилцахыг хүсэж байна.

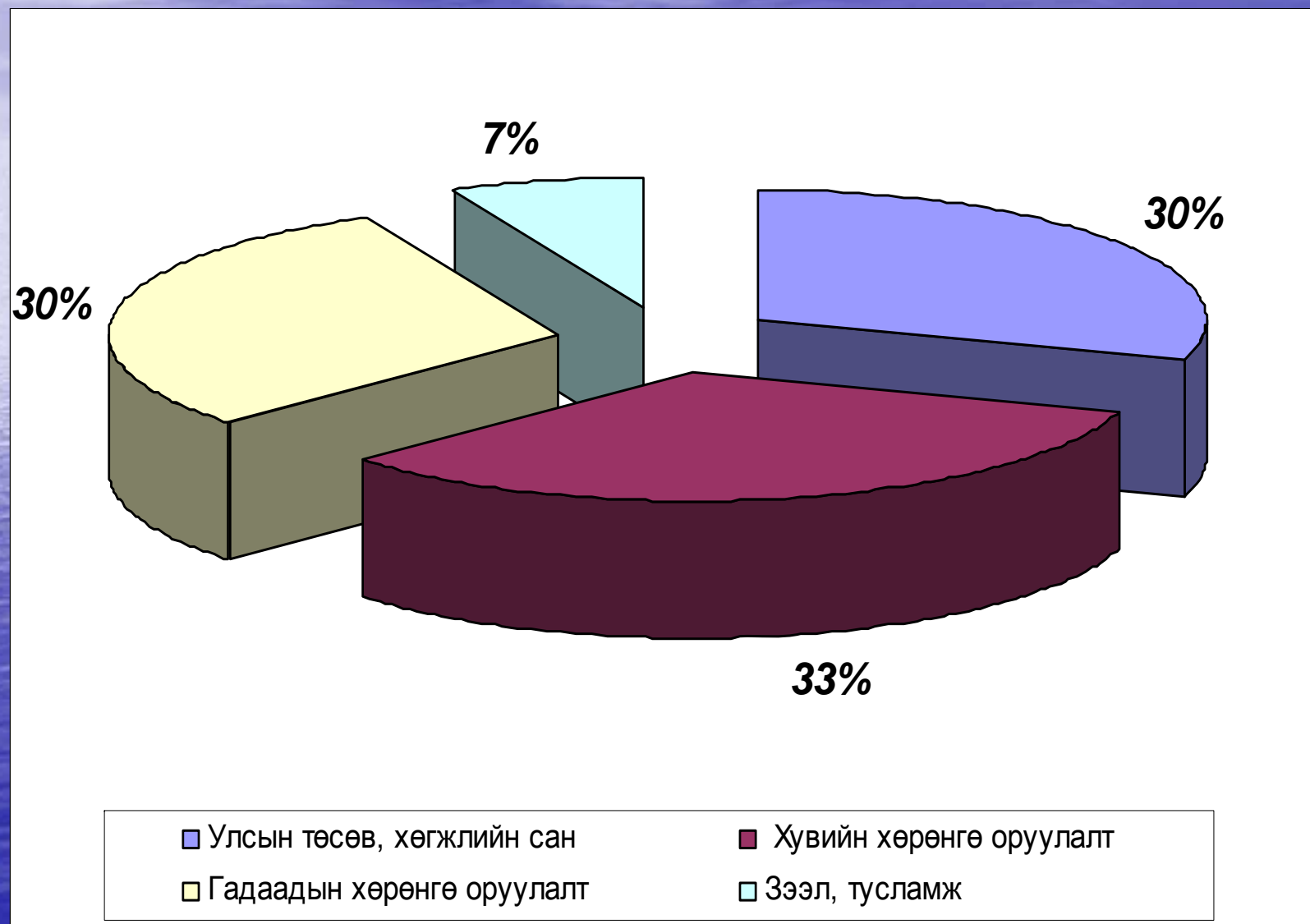
Бүх талуудын ашиг сонирхолыг хэрхэн уялдуулах вэ

- Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх бодлогын гол арга хэмжээг төлөвлөх, удирдах үүргийг Засгийн газар, төлөвлөлтийн байгууллага хүлээнэ.
- Хөтөлбөрт тусгагдсан төсөл тус бүрт сонирхогчид, хөрөнгө оруулагчдыг татан оролцуулах, зөвлөлдөх арга хэлбэрийг олж мөрдөнө.
- Хөрөнгө оруулалтын зөвлөл, Засгийн газар ба хувийн хэвшлийн зөвлөлдөх хороо зэрэг байнгын зөвлөлдөх байгууллагуудын тогтсон болон хамтын ажиллагааны шинэлэг хэлбэрүүдийг ашиглана.

Шаардагдах хөрөнгө, эх үүсвэрийн хувьд:

- *Шаардагдаж буй нийт хөрөнгийн хэмжээ 33,0 триллион төгрөг буюу 28,5 тэрбум доллар,*
- *Улсын төсвөөс 30 хувь*
- *Хувийн хөрөнгө оруулалт 33,0 хувь*
- *Гадаадын хөрөнгө оруулалт 30,0 хувь*
- *Зээл, тусламжийн 7,0 хувь*
- *Хувийн хөрөнгө оруулалт өнөөгийн байдлаар ДНБ-ний 19 орчим хувьтай тэнцэж байгааг 2012 он гэхэд 30,0 хувьд хүргэхийн тулд олон талын арга хэмжээ авах шаардлагатай. Шинэ томоохон төслүүдийг тэдэнд санал болгож, PPP бусад зарчмаар хамтран хэрэгжүүлэх болно.*

Эдийн засаг, санхүүгийн орчин нөхцөл тааламжтай байх нөхцөлд санхүүжилт:

Хувийн хэвшил, хөрөнгө оруулагчдад санал болгох төслүүд

- Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан дэд бүтэц, үйлдвэрлэлийн чиглэлийн томоохон төслүүдийн жагсаалтыг гаргаж, гадаад дотоодын хувийн хэвшлийнхэнд танилцуулах бодолтой байна.
- Засгийн газраас эдгээр төслийг хувийн хэвшил, бизнес эрхлэгчдийн түлхүү оролцоотойгоор хэрэгжүүлэх сонирхолтой байгаагаа илэрхийлж, тодорхой хугацаа зарлан олон нийт, хувийн хэвшилд төслүүдийг танилцуулж, тэдгээр төсөлд оролцох сонирхолтой бизнес эрхлэгчид, компани, хөрөнгө оруулагчийг олох арга хэмжээг авна.

ҮАХ-ийн хэрэгжилтийг дүгнэх үндсэн үзүүлэлтүүд

- Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хэрхэн дүгнэх талаар бидний хуритлуулсан туршлага дутмаг, байгаа нь дутагдалтай
- Энэ удаад бид МХЗ, ҮХЦ-д тусгагдсан болон бусад асуудлаар нийт 20 гаруй үзүүлэлтийг төлөөлөл болгон сонгон авсан. Үүний дотор чанарын үзүүлэлтүүд багтсан болно.
- Ингэснээр зөвхөн биелэлтийн хувиар дүгнэдэг байдлыг аажмаар халж өөрчлөх, аль болох хэмжигдэхүйц үзүүлэлтээр хэрэгжилтийг дүгнэж байх бодлого баримталж байна.

ҮАХ-ийг хэрэгжүүлэх арга замын талаар

- Удирдлага, зохион байгуулалт
- Шаардагдах хөрөнгө, эх үүсвэрийг бүрдүүлэх нь олон улсын санхүүгийн зах зээлийн өнөөгийн хямралт байдлаас шалтгаалан нилээд түвэгтэй асуудал болох эрсдэлийг агуулж байна.
- Хувийн хэвшил, иргэний нийгэм, түншлэгчдийн оролцоо

ҮАХ-ийг хэрэгжүүлэхэд учирч болох эрсдэлийн талаар

- Улс төрийн тогтворгүй байдал үүсэх;
- Засаглалын түвшин дэх зогсонги байдал, УИХ болон төрийн бусад байгууллагын үйл ажиллагаанд ямарваа саатал үүсэх, асуудлыг шуурхай шийдвэрлэх боломж бүрдэхгүй байх;
- Байгаль цаг уурын өөрчлөлтөөс хөдөө аж ахуй, байгаль орчны салбарт гарч болох эрсдэл;
- Дэлхийн зах зээлийн тогтворгүй байдал, түүхий эдийн үнэ ханшийн огцом хэлбэлзэл ба уналт, инфляци болон дефляцийн нөлөөлөл;
- Эрчим хүчний эх үүсвэр, үүний дотор газрын тосны үнэ ханш, нэмэгдэл экспортын татварын дарамт, ачаалал ирэх.

Хэрэгжилтийн явцын мониторингийн ТОГТОЛЦООГ ХӨГЖҮҮЛНЭ:

- Засгийн газар, яамдууд,
- Иргэний нийгэм, олон нийтийн байгууллагууд,
- Хувийн хэвшил, түүний төлөөллийн байгууллага,

Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалтын асуудал

- Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар
- Ерөнхий сайдын ажлын алба
- *Үндэсний хөгжлийн төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн байгууллага**
- Ерөнхий сайдын ахалсан Хөрөнгө оруулалтын зөвлөл, Шинжлэх ухаан, технологийн зөвлөл

* Хараахан эцэслэн шийдвэрлэгдээгүй, төлөвлөж буй бүтэц.

Засгийн газрын хүсэл, тэмүүлэл

- Засгийн газар ирэх жилүүдэд хэрэгжүүлэх зорилт, үйл ажиллагааны хөтөлбөрөө боловсруулж УИХ-д өргөн бариад байна. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, үр дүнд хүргэх хүсэл, тэмүүлэл бидэнд байна. Түншлэгчид та бүхний үнэтэй санал, зөвлөгөөг сонсох, хэлэлцэхэд бид бэлэн байна.

Хуанлийн хуудас эргэсээр байна:

2012 оны 6-р сарын 23-ны өдрийг хүртэл
1333 хоног үлдлээ.

**Анхаарал тавьсан явдалд
баярлалаа.**